

מדד השלום מאי 2020

- בהתייחס למשבר הקורונה, כמחצית מהציבור הישראלי סבור שהמחירים הכלכליים-חברתיים אינם מצדיקים את מדיניות הממשלה בנושא.
- העצמאיים נתפסים כמי שנדרשו לשלם מחיר גבוה מדי על ההתמודדות עם הקורונה, ובמידה פחותה גם אוכלוסיית הקשישים, וזאת לעומת השכירים והצעירים שנתפסים כמי ששילמו מחיר הוגן.
- משרדי הבריאות, האוצר, והחינוך כמו-גם המשטרה, לא נתפסים כמי שהצליחו לאזן בין הצרכים הבריאותיים לצרכים הכלכליים-חברתיים של הציבור בישראל.
- אמון הציבור בנתניהו ובגנץ בשפל חמור. בנוסף, מחצית מהציבור אינם נותנים אמון ביועץ המשפטי לממשלה, כשהציבור נחלק שווה בשווה בין אלו שמביעים אמון בבית המשפט העליון לאלו שמביעים בו חוסר אמון.
- הקמת ממשלת הרוטציה נתונה במחלוקת בקרב הציבור. פסיקת בג"ץ שאיפשרה לנתניהו להרכיב ממשלה, וקיצור כהונת הממשלה לשלוש שנים זוכות להתנגדות של כמחצית מהציבור. בה בעת, רוב גדול מתנגד לגודלה המנופח של הממשלה.
- פתרון שתי המדינות הוא עדיין הפתרון המועדף יחסית לסכסוך הישראלי-פלסטיני, בעוד שפתרון סיפוח השטחים ומתן זכויות מצומצמות לפלסטינים זוכה לתמיכה של פחות משליש מהציבור בלבד.

פרופ' אפי יער וד"ר נמרוד רוזלר

כיוון שבמרכז תשומת הלב של הציבור הישראלי והעולמי עמד בחודשים האחרונים נגיף הקורונה, חלקו הראשון של מדד השלום בחודש מאי הוקדש לשאלות המתייחסות להשפעותיו של הנגיף על הציבור. בנוסף, לאור הקמת הממשלה ומצבו המשפטי של נתניהו, חלקו השני הוקדש לשאלות הנוגעות לנושאים אלה לצד הבחינה הקבועה של עמדות הציבור לגבי הסכסוך הישראלי-פלסטיני.

מדיניות הממשלה במאבק עם הקורונה:

ראשית שאלנו באיזו מידה מדיניות הממשלה במאבק עם הקורונה מצדיקה או לא מצדיקה את המחירים הכלכליים והחברתיים הכרוכים בה עבור הציבור הישראלי. כפי שניתן לראות בהתפלגות התשובות לשאלה מספר 5 בקובץ הנתונים, למעלה ממחצית מכלל הציבור (53%) סבור שהמחירים הכלכליים והחברתיים שהציבור נאלץ לשלם אינם מוצדקים, לעומת 40% שחשבו שהם מוצדקים. כאשר המשכנו ושאלנו באיזו מידה המחיר ששילמו קבוצות שונות באוכלוסייה היו הוגנים או לא, הנתונים לשאלות 7-8 מראים שהעצמאיים נתפסים בעיני הציבור כקבוצה המקופחת ביותר בעטייה של מדיניות הממשלה, כאשר אחריהם ניצבים הקשישים. המחיר הכלכלי והחברתי שמשלמים השכירים והצעירים הוא ההוגן ביותר, ללא הבדלים משמעותיים ביניהם.

בהמשך, ביקשנו לבדוק עד כמה גופים שונים נתפסים כמי שפעלו לקידום מאוזן או לא מאוזן של הצרכים הבריאותיים והכלכליים-חברתיים של הציבור בישראל בתקופה זו. הממצאים לשאלות 9-10 מעידים על פיזור רב בין הערכות של הציבור את התפקוד של משרד הבריאות, משרד האוצר, משטרת ישראל ומשרד החינוך עם מגפת הקורונה. הממצא הבולט ביותר, לעניות דעתנו, הוא השיעור הנמוך של מרואיינים המעריכים שקידום המאבק התנהל באופן המאזן בין הצרכים, כאשר בראש "סולם השוויוניות" ניצבת המשטרה (24%) ובקצהו התחתון משרד הבריאות (8%). כצפוי, משרד זה נתפס בעיני רוב גדול בציבור (73%) כמי שהקדיש את מרבית תשומת ליבו לקידום הצרכים הבריאותיים, תוך הזנחה של הצרכים הכלכליים-חברתיים. כמו כן, בולט לרעה משרד החינוך, כאשר 30% מהציבור בדעה שהוא לא פעל לקידום של אף אחד מהצרכים. כפי שניתן היה לצפות, משרד האוצר נתפס כמי שפעל יותר משאר הגופים לקידום הצרכים הכלכליים-חברתיים (41%), אך הזניח את הצרכים הבריאותיים.

המערכת הפוליטית והמשפטית:

לאור הקמת הממשלה ותפקידם של המוסדות המשפטיים בקבלת הכרעות גורליות למערכת הפוליטית, ביקשנו לבדוק את אמון הציבור בראש הממשלה בנימין נתניהו ומחליפו בני גנץ, בבית המשפט העליון וביועץ המשפטי לממשלה. במבט כולל, התשובות לשאלות מספר 11-12 מראות שרמת האמון של כלל הציבור במנהיגות הפוליטית והמשפטית של ישראל במשבר. באשר למנהיגים הפוליטיים, שעור חוסר האמון בהם גבוה במידה ניכרת משעור הנותנים בהם אמון, כאשר מצבו של גנץ מבחינה זו (71% חוסר אמון) גרוע ממצבו של נתניהו (60% חוסר אמון). למרות שגם לנציגי ההנהגה המשפטית אין במה להתגאות, מצבם טוב יותר מזה של ההנהגה הפוליטית. ביניהם, מצבו של היועץ המשפטי לממשלה מבחינת אמון הציבור (52% חוסר אמון לעומת 34% אמון) גרוע מזה של בית המשפט העליון (46% אמון ושעור זהה של חוסר אמון). כצפוי, קיימים הבדלים ניכרים בין רמות האמון של המשיבים הערבים והיהודים בסקר, כאשר רמות האמון של הערבים נמוכות במידה ניכרת מאלו של היהודים: 8% לעומת 40% בהתאמה נותנים אמון בנתניהו; 12% לעומת 22% נותנים אמון בגנץ; 38% לעומת 47% נותנים אמון בבית המשפט העליון; ו-20% לעומת 37% נותנים אמון ביועץ המשפטי לממשלה. במישור המפלגתי, בקרב מצביעי כחול לבן 30% מביעים חוסר אמון בגנץ, 93% מביעים חוסר אמון בנתניהו, לצד 80% שמביעים אמון בבית המשפט העליון ו-65% שמביעים אמון ביועץ המשפטי. לעומתם, בקרב מצביעי הליכוד, 82% מביעים אמון בנתניהו, לצד 86% שמביעים חוסר אמון בגנץ, ו-71% שמביעים חוסר אמון בשני נציגי המערכת המשפטית. ניכר אם כן שמרבית מצביעי כחול לבן שמים מבטחם במערכת המשפטית אך איבדו אמון במנהיגם, לעומת מרבית מצביעי הליכוד שהולכים בעקבות מנהיגם שהעביר ביקורת חריפה על המערכת המשפטית.

המשכנו ושאלנו לגבי החלטות שונות שהתקבלו ביחס להקמת הממשלה החדשה. למרות שכמחצית מהציבור (52%) מתנגד לפסיקת בג"ץ המאפשרת לראש ממשלה המואשם בפלילים להרכיב ממשלה, שסללה את הדרך להקמת הממשלה, הציבור נחלק בדעתו לגבי התמיכה בממשלת הרוטציה עם 45% תומכים ו-42% מתנגדים. שני מנגנונים נוספים שעל בסיסם הוקמה הממשלה זוכים בתמיכה מועטה: שינוי חוק יסוד הממשלה כך שכהונתה תהיה שלוש שנים במקום ארבע זוכה לתמיכה של שליש מהציבור, בעוד שכמחצית (47%) מתנגדים; הקמת ממשלה רחבה הכוללת 36 שרים זוכה לתמיכה של 17% בלבד, בעוד שרוב גדול (73%) מתנגדים לכך. בעוד שממשלת הרוטציה זוכה לתמיכה של מחצית מהציבור היהודי, רק 22% מהציבור הערבי תומכים בה ו-57% מציבור זה מתנגדים להקמתה. מעניין לציין שבקרב הציבור היהודי ממשלת הרוטציה זוכה לתמיכה הגבוהה ביותר בקרב הימין המתון (70%), ולאחריו שיעורים דומים של תמיכה בקרב הימין (55%) והמרכז (53%), ותמיכה מועטה (34%) בקרב השמאל. עוד נתון ראוי לציין הוא שלמרות האמון שמביעים מצביעי כחול-לבן בבית המשפט העליון, רוב מוחלט מתוכם (87%) מתנגדים להחלטתו המאפשרת לנתניהו להקים ממשלה.

לבסוף, שאלנו: "באיזו מידה את/ה מאמין/ה או לא מאמין/ה שהסכם הרוטציה יכובד בבוא העת על ידי נתניהו?" כמחצית מהציבור (51%) לא מאמינים שהסכם יכובד, ו-39% כן מאמינים. בעוד שבציבור היהודי הדעות חלוקות (49% לא מאמינים ו-42% מאמינים), בציבור הערבי ישנה הסכמה בקרב 64% שהסכם לא יכובד על ידי נתניהו, ורק 20% מאמינים. בקרב הציבור היהודי, אנשי ימין (84%) וימין מתון (87%) מאמינים שנתניהו יכבד את ההסכם, לעומת אנשי המרכז (70%) והשמאל (89%) שלא מאמינים שהוא יכבדו.

הסכסוך הישראלי-פלסטיני:

לאור הצהרותיו של נתניהו לגבי סיפוח חלקים מהשטחים והמאבק המתנהל סביבו, מעניין לבחון את תוצאות הסקר בנושא הפתרונויות לסכסוך הישראלי-פלסטיני. כמו בסקרים הקודמים, אף אחד מהפתרונויות שהוצגו אינו זוכה בתמיכה של רוב מוחלט בציבור היהודי, כאשר הפתרון המקובל ביותר – הקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד מדינת ישראל זוכה בתמיכה של 44% (אחוז דומה לזה שהתקבל במדידה הקודמת). אחריו בסדר יורד, עם

The International MA Program in Conflict Resolution and Mediation

The Gershon H. Gordon
Faculty of Social Sciences
Tel Aviv University

שיעורי תמיכה כמעט זהים, סיפוח השטחים והקמת מדינה תחת שלטון ישראלי עם זכויות מצומצמות לפלסטינים – 34% (עלייה של 6% בהשוואה לסקר הקודם), המשך המצב הקיים 33% (עלייה של כ-2%), והקמת מדינה דו-לאומית עם שוויון זכויות מלא לפלסטינים 15% (עלייה של 3%). בקרב הציבור הערבי, פתרון שתי המדינות נשאר המועדף (62%), ולאחריו מדינה דו-לאומית (50%), ושתי האפשרויות האחרות בפער ניכר מתחתיהן: המשך המצב הקיים (25%) וסיפוח (16%).

לאיזה מהפתרונות הללו אתה מאמין שיש סיכוי הכי גבוה להתממש בעתיד הנראה לעין? בקרב הציבור היהודי 50% מאמינים שהמצב הקיים יימשך (עלייה של 3% לעומת הסקר הקודם), ואחריו בפער ניכר, ניצבים הפתרונות הבאים: הקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד ישראל – 19% (בעבר 21%), סיפוח השטחים עם זכויות מצומצמות לפלסטינים – 15% (בעבר 16%), והקמת מדינה דו-לאומית 4% (בעבר 3%).

מדד המשא-ומתן:

מדגם כללי: 45.1 (ירידה של 1.5 נקודות לעומת המדד הקודם)

מדגם יהודים: 43 (עלייה של 0.2 נקודות לעומת המדד הקודם)

מדד המשא-ומתן מחושב באמצעות שקלול של שתי שאלות: מידת התמיכה במשא-ומתן עם הרשות הפלסטינית, ומידת האמונה שמשא-ומתן עם הרשות יוביל לשלום בשנים הקרובות.

מדד השלום נערך על-ידי ד"ר נמרוד רוזלר ופרופ' אפי יער מהתכנית הבינלאומית ליישוב סכסוכים וגישור באוניברסיטת תל אביב. הסקר נערך באינטרנט על-ידי חברת iPanel בתאריכים 18-23 במאי 2020, בקרב 613 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת (גילאי 18 ומעלה) בישראל. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%.

תרשים החודש: באיזו מידה יש לך אמון בכל אחד מהאישים הבאים?

